

1821: επανάσταση ή πανεθνικός εμφύλιος;

του Βαγγέλη Λιγάση

Τέτοιες μέρες κάθε Μάρτη, τα «επετειακά» κείμενα ή άρθρα αναμασάνε συνήθως τις εθνικές πλαστογραφίες της επανάστασης του 1821. Ο μαρξιστής ιστορικός Χάουαρντ Ζιν, στον πρόλογό του για την «Ιστορία του Λαού των Ηνωμένων Πολιτειών», παραδέχτηκε πως για να γράψει την πραγματική ιστορία των ΗΠΑ έπρεπε να ξεχάσει διαπαντός όσα είχε διδαχτεί από το σχολείο έως και το διδακτορικό του. **Κάθε νεωτερικό κράτος νιώθει άβολα με την ιστορία του.** Γιατί εμπεριέχει τυραννία και φόνους, νικητές και ηττημένους-και οι πρώτοι γράφουν την ιστορία κατά πως τους βολεύει, οι δε δεύτεροι υπομένουν την πλαστογράφηση και την επανάληψή της.

Η «εθνική μυθολογία» για το 1821.

Το πώς ερμηνεύει την Ελληνική Επανάσταση η πατριωτική αφήγηση στις διάφορες εκδοχές της, από τις πιο λαϊκές ως τις «ακαδημαϊκές», είναι σχετικά γνωστό και θα αρκεστούμε σε μια κωδικοποιημένη αφήγηση:

Η Ελληνική Επανάσταση ήταν η κορυφαία στιγμή της διαρκούς αντίστασης του «γένους» στους ανά τους αιώνες κατακτητές του. Ήταν λοιπόν η πραγμάτωση της «παλιγγενεσίας» και η επιβεβαίωση της τρισχιλιετούς ιστορικής του συνέχειας. Μάλιστα, επ' αυτού δεν υπάρχει καλύτερη απόδειξη από το γεγονός ότι για την αφύπνιση του γένους των Ελλήνων-κληρονόμων ενός ένδοξου παρελθόντος και την αποτίναξη του τυραννικού ζυγού των «βάρβαρων κατακτητών» κάνουν λόγο οι ίδιοι οι πρωταγωνιστές της Ελληνικής Επανάστασης. Όπως σημειώνει και ο στρατηγός Μακρυγιάννης στα Απομνημονεύματά του, «γι' αυτά (τα αρχαία μνημεία) πολεμήσαμε».

Στην «εθνική» μας ιστορία, η Επανάσταση του 1821 δεν ήταν παρά η αποφασιστική στιγμή της αντίστασης των Ελλήνων στον τουρκικό ζυγό, που συνεχιζόταν σε ολόκληρη την περίοδο των «τεσσάρων αιώνων σκλαβιάς». Και η μόνη διαφορά της Επανάστασης από τις άλλες υποτιθέμενες αντιστάσεις είναι, ότι αυτή ήταν νικηφόρα.

Στο πλαίσιο ενός τέτοιου αφηγήματος, η Ελληνική Επανάσταση έχανε μεγάλο μέρος της αξίας της, αφού δεν θα μπορούσε να θεωρείται γενέθλια πράξη του νεοελληνικού έθνους, στον βαθμό που το έθνος υπήρχε από την εποχή του Ομήρου...

Αυτό όμως ήταν το αναγκαίο τίμημα προκειμένου να είναι δυνατόν να εορτάζονται/ μνημονεύονται ως σταθμοί της Ιστορίας του Έθνους (υπό μορφή παρωδίας), η Ναυμαχία της Σαλαμίνας, η Άλωση της Πόλης κ.λπ.

Μια τέτοια πρόσληψη της ιστορίας, είναι απόλυτα συμβατή με τη **λειτουργία του έθνους σαν ενιαίας και διιστορικής οντότητας** υπέρτερης των όποιων κοινωνικών αντιθέσεων εκδηλώνονται στους κόλπους της. Η οντότητα αυτή διασφαλίζει την συνοχή του κοινωνικού σώματος (υπό την ηγεμονία της αστικής τάξης).

Στο πλαίσιο αυτής της αφήγησης, ό,τι δεν είναι συμβατό με αυτήν, όπως π.χ. οι αγριότητες της σφαγής των Οθωμανών (και όχι μόνον των Οθωμανών, των Εβραίων επίσης...) ή οι συχνές συμφωνίες εκχειρίδας που συνήπταν στερεοελλαδίτες οπλαρχηγοί με τις οθωμανικές αρχές (τα καπάκια) και **οι αιματηρές εμφύλιες συγκρούσεις που επέφεραν περισσότερους νεκρούς απ' ό,τι οι μάχες με τουρκικά στρατεύματα**, απλώς υποβαθμίζεται ή και αποσιωπάται.

Η ίδια μεταχείριση επιφυλάσσεται απέναντι στους **εθνικούς μύθους του κρυφού σχολειού, της Αγίας Λαύρας** κ.ο.κ., τους οποίους ναι μεν η επίσημη ιστοριογραφία δεν αποδέχεται, ωστόσο τους «ανέχεται» στο πλαίσιο της σχολικής «εθνικής διαπαιδαγώγησης».

Το αρχικό αστικό αφήγημα – σχέδιο, βασίστηκε στο ότι όλοι οι χριστιανοί της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας είναι Έλληνες, τους

οποίους η Επανάσταση πρέπει να απελευθερώσει. Σε μια από τις τρεις προκηρύξεις που εξέδωσε στη Μολδαβία ο Αλέξανδρος Υψηλάντης στις 24/2/1821, δηλαδή αμέσως μετά την κήρυξη της Επανάστασης, διαβάζουμε: «Ο Μωρέας, η Ήπειρος, η Θεσσαλία, η Σερβία, η Βουλγαρία, τα Νησιά του Αρχιπελάγους, εν ενί λόγω η Ελλάς άπασα έπιασε τα όπλα, δια να αποτινάξη τον βαρύν ζυγόν των Βαρβάρων».

Εντούτοις, το σχήμα αυτό έπαψε να είναι αποτελεσματικό όταν διαμορφώθηκαν πλέον, από τα μέσα του 19ου αιώνα και μετά, ο βουλγαρικός, ο σερβικός και οι άλλοι βαλκανικοί εθνικισμοί. Έτσι, στον βαθμό που στα διεκδικούμενα από το ελληνικό κράτος εδάφη δεν κατοικούν μόνο (ούτε κατά κύριο λόγο) ελληνόφωνοι πληθυσμοί, πολύ δε περισσότερο πληθυσμοί με ελληνική εθνική συνείδηση, **ζητούμενη ήταν πλέον η προαιώνια ελληνικότητα του εδάφους, και αυτό μπορούσε να το εξασφαλίσει μόνο η ιδέα της ελληνικότητας της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας.**

Με αυτόν τον τρόπο «νομιμοποιούνταν» η «μεγάλη ιδέα» διεκδίκησης οθωμανικών εδαφών από το ελληνικό κράτος στον επόμενο αιώνα...

Μάλιστα, ο θεμελιωτής της παραπάνω «επίσημης» ιστοριογραφίας Κων. Παπαρρηγόπουλος, απαξιώνει τους πολιτικούς της Επανάστασης, για να καταλήξει ότι τα Συντάγματα και το δημοκρατικό θεσμικό πλαίσιο του επαναστατικού κράτους ήταν «ξενόφερτα» και «ανεφάρμοστα».

Η εργαλειακή χρήση της ιστορίας της Ελληνικής Επανάστασης, έφτασε στο απόγειό της κατά τη μεταπολεμική περίοδο, όταν ο αναβαθμισμένος ρόλος του στρατού- εγγυητή της «εθνικής ασφάλειας» απαίτησε την αντίστοιχη αναβάθμιση του ρόλου των οπλαρχηγών του 1821, κυρίως εις βάρος των πολιτικών στελεχών της Επανάστασης. Είναι χαρακτηριστικό ότι η παρουσίαση των πρώτων σαν αγνών αγωνιστών με τα πλέον πατριωτικά αισθήματα και των δεύτερων σαν δολοφλόκων και διεφθαρμένων, υπαίτιων των δύο εμφυλίων σπαραγμών στη διάρκεια της Επανάστασης, απέκτησε τέτοια αυταπόδεικτη πειθώ ώστε να κυριαρχήσει ακόμα και σε

μεγάλο μέρος της κατά τα άλλα «δημοκρατικής» ή αριστερής κοινής γνώμης.

Ο πρωτοπόρος σοσιαλιστής **Γεώργιος Σκληρός**, ασκώντας κριτική το 1908 προς τους «νατσιοναλίστες» που αρνούσαν ότι το 1821 ήταν κοινωνική (αστική) επανάσταση, έγραφε: «αναφορικός με την Ελλάδα έπρεπε να μας αποδείξουν: Ότι η επανάστασή μας δεν ήταν καθόλου αστική, αλλ' ότι την έκαναν ή οι φαναριώτες και λοιποί κοτσαμπάσηδες και προύχοντες ή έγινε για απλούς ιδεολογικούς εθνικούς λόγους»

Όμως, αυτές τις θέσεις που υποστήριζαν τότε οι εθνικιστές («νατσιοναλιστές») υιοθέτησε στη δεκαετία του 1930 η σταλινική Αριστερά. Πολλοί, ακόμα σήμερα, υιοθετούν την «αριστερή» ανάλυση του Γ. Ζεύγου (στη γραμμή του Ν. Ζαχαριάδη), που είχε συμπεράνει το 1933-4, ότι η αστική τάξη ήταν απύσχα από τον ξεσηκωμό του 1821, ο οποίος ήταν έργο αποκλειστικά των «λαϊκών μαζών». Το σκεπτικό του, προτάσσει το σχήμα της προδοσίας από την αστική τάξη και τους κοτσαμπάσηδες του «εθνικού αγώνα» το 1821. Τους στόχους της Επανάστασης (αστικοδημοκρατικές ελευθερίες – εθνική ανεξαρτησία), που παρέμεναν έκτοτε σε εκκρεμότητα, θα τους πραγματοποιούσε το «σύγχρονο επαναστατικό κίνημα»...

Τελευταία, στην επίσημη ιστοριογραφία (με επιφανέστερους εκπροσώπους τον Στάθη Καλύβα, την Λένα Διβάνη και τον θάνο Βερέμη) επανέρχεται ο υποβιβασμός της Ελληνικής Επανάστασης σε μια εξέγερση ανάλογη με όσες σημειώθηκαν σε όλη την ιστορική διάρκεια της οθωμανικής περιόδου, από την οποία απουσιάζει κάθε αναφορά στον αστικό – ριζοσπαστικό χαρακτήρα της.

Η ανάγκη εκδυτικισμού της χώρας (ή **το ξεπέραςμα της μόνιμης καθυστέρησης, που σύμφωνα με μια ορισμένη λαϊκή αντίληψη, μας κληροδότησαν τα 400 χρόνια «τουρκοκρατίας»**) για το σύνολο των «εκσυγχρονιστών» αστέρων, είναι παραπάνω από επείγουσα...

Η εθνική – αστική επανάσταση του 1821

Η **υλική αφετηρία** της, σύμφωνα με ένα κείμενο του Ένγκελς: «...αντίθετα το εμπόριο των Ελλήνων άνθιζε τόσο γρήγορα και είχε γίνει τόσο σημαντικό... ώστε να μην μπορεί πλέον να ανεχθεί την τουρκική κυριαρχία. Πραγματικά η τουρκική και όπως κάθε ανατολική κυριαρχία είναι ασυμβίβαστη με την καπιταλιστική κοινωνία. Η αποκτώμενη υπεραξία δεν μπορεί να διαφυλαχθεί από τους ληστρικούς σατράπες και πασάδες. Απουσιάζει η πρώτη θεμελιακή συνθήκη του αστικού κέρδους: η ασφάλεια του εμπορευόμενου προσώπου και της ιδιοκτησίας του...». Αυτή ήταν η άμεση αντικειμενική προϋπόθεση της επανάστασης.

Η κυρίαρχη στα Βαλκάνια ελληνόφωνη αστική τάξη μέσα στο πλαίσιο που ορίζει η ενοποιητική διαδικασία της ανάπτυξης του καπιταλισμού (εμπορικά δίκτυα κλπ.) διαμορφώνει «εθνική πολιτικοποίηση» και προσπαθεί να την διαχύσει με την ίδρυση πλήθους «μυστικών εταιρειών» (μασονικού τύπου).

Η πρώτη «μυστική εταιρεία» του Ρήγα Φεραίου (στην παράδοση των Γιακωβίνων της Γαλλικής Επανάστασης) καταστέλλεται το 1797 με ενέργειες πρακτόρων του Πατριάρχη Γρηγόριου Ε' (επισήμως «Εθνομάρτυρας») 8 ημέρες μετά τον αφορισμό του και ο Ρήγας με άλλους 13 συντρόφους του «... βρήκε τον καλύτερο θάνατο κι έγινε ψάρι στον Δούναβη και μαζί με τους άλλους συνωμότες θα γίνει ύλη της αιώνιας κόλασης».

Το ιστορικό πλαίσιο στην συνέχεια καθορίζει η τελική ήττα του Ναπολέοντα το 1815, που οδηγεί στην κυριαρχία της «Φιλικής Εταιρείας» και μια «δημοκρατική» συμμαχία των αστών με τους τσιφλικάδες αλλά και μικροαστούς και φτωχά λαϊκά στρώματα. Χαρακτηριστικά, οι οικονομικοί πόροι της Φιλικής εταιρείας ήταν οι εισφορές των μεγαλεμπόρων της διασποράς, των αρβανιτών караβοκύρηδων της Ύδρας-Σπετσών και Ψαρών, των μοραϊτών «μπέηδων» (αρβανίτες τσιφλικάδες και φοροεισπράχτορες) αλλά και των «Δεκεμβριστών» στην Ρωσία (αντιτσαρικοί δημοκράτες) και πλήθος άλλους ριζοσπαστικούς κύκλους (των «φιλελλήνων»).

Επιπλέον, η **κρίση στην ναυτιλία** που εγκαινιάστηκε από την επιστροφή των ευρωπαϊκών εμπορικών στόλων στην Μεσόγειο το 1815 και η αδράνεια όχι μόνο ναυτιλιακών κεφαλαίων και ναυτικών, αλλά και μαστόρων, μισθοφόρων κλπ. πιέζουν για την επαναστατική «εθνική» απόπειρα.

Η **ευνοϊκή συγκυρία**, που διαμορφώνει ο Περσο-τουρκικός πόλεμος και η αποστασία του Αλή Πασά στην Ήπειρο, οδηγεί την Φιλική Εταιρεία να αποφασίσει (Βεσσαραβία, Νοέμβρης 2020) την έναρξη της επανάστασης το 1821.

Στις 22 Φλεβάρη του 1821 ημέρα που ο Φαναριώτης πρίγκιπας Αλέξανδρος Υψηλάντης, τσαρικός αξιωματικός και αρχηγός της Φιλικής Εταιρείας πέρασε με 2000 μισθοφόρους τον Προύθο ποταμό, άρχισε ουσιαστικά η Ελληνική επανάσταση του 1821.

Ξεκινά στην Μολδοβλαχία, γιατί ο τοπικός Οθωμανός ηγεμόνας είναι σύμμαχος Φαναριώτης (φεουδάρχης) με την στρατολόγηση Αλβανών, Ελλήνων κλπ. μισθοφόρων. Για θέματα εθνικής συνείδησης των γλωσσικά ανάμεικτων πληθυσμών δεν γινόταν καν λόγος. Χαρακτηριστικά, οι επιφανέστεροι οπλαρχηγοί ήταν ο Γεωργάκης Ολύμπιος (παντρεμένος στην Σερβία), ο Γιάννης Φαρμάκης, ο Ντιμίτρι Μακεντόντσκι (σλαβομακεδόνας, μετέπειτα ηγέτης του ...Ρουμανικού εθνικισμού) και ο **Τουντόρ Βλαντιμιρέσκου** αρχηγός των Ρουμάνων πανδούρων (κάτι σαν τους «δικούς μας» αρματωλούς).

Ο στρατός του τελευταίου, διεγερμένος από το «μανιφέστο» του για διανομή τσιφλικιών, κοινωνική δικαιοσύνη κλπ. θα φτάσει τους 6.000 στρατιώτες και 2.500 ιππείς και θα καταλάβει το Βουκουρέστι τον Μάρτιο. Η εύθραυστη ισορροπία ανάμεσα σε βογιάρους (τσιφλικιάδες) και ακτήμονες θα διαρραγεί, ο Βλαντιμιρέσκου θα εκτελεστεί στις 27 Μαΐου από τον Υψηλάντη για να λήξει ουσιαστικά η επανάσταση στην Μολδοβλαχία λίγες μέρες μετά στις 8 Ιουνίου, όπου στην μάχη του Δραγατσανίου θα εξολοθρευτούν τα μισθοφορικά απομεινάρια της στρατιάς του, μαζί και ο εθελοντικός «Ιερός Λόχος», («ο ανθός» της ελληνικής αστικής τάξης – 500 φοιτητές ευρωπαϊκών πανεπιστημίων).

Στην Πελοπόννησο και στα νησιά, παρά την σύσκεψη τον Γενάρη των στελεχών της «Φιλικής», η αναποφασιστικότητα των «προυχόντων» μελών της, οδήγησε «άσημα» στελέχη, ηγέτες της φτωχολογιάς σε ασυντόνιστες τοπικές εξεγέρσεις από τις 16/3.

Η πιο μαζική άρχισε στις 21/3 στην Πάτρα και ο ηγέτης των επαναστατών, ο τσαγκάρης Παναγιώτης Καρατζάς, δολοφονήθηκε τελικά από τους κοτζαμπάσηδες (έκτοτε και ως το 1827 η Πάτρα θα μείνει κάτω από την αδιάλειπτη κυριαρχία των Οθωμανών).

Στις 23/3 οικουμενική σύνοδος με 21 επίσκοπους και 2 «πατριάρχες», Ιεροσολύμων και Κωνσταντινουπόλεως (που ήταν μέλος του Διβανίου, δηλαδή του «υπουργικού» συμβουλίου του σουλτάνου, και ανώτατος φοροεισπράχτορας των ορθόδοξων υπηκόων) **αφόρισε συλλήβδην τους εξεγερμένους**.

Στην Αττική, ο οργανωτής της εξέγερσης, Μελέτης Βασιλείου, έφυγε κυνηγημένος από τους προκρίτους για να ξεσηκώσει τους ακτήμονες στην Εύβοια, όπου και δολοφονήθηκε.

Στην Ύδρα στις 1/4 ο λοστρόμος Αντώνης Οικονόμου κηρύσσει τον διπλό, επαναστατικό αγώνα – ενάντια στον σουλτάνο και ενάντια στον αρβανίτη πλοιοκτήτη. Υψώνουν την μαυροκόκκινη «καρμπονάριχη» σημαία στα πλοία. Οι Κουντουριώτηδες με πρώτον τον Λάζαρο, φρίττουν. Μέσα στην εβδομάδα, που ακολουθεί, δολοφονούν την επαναστατική ομάδα του Οικονόμου ενώ το πτώμα του ίδιου του πρωτοεπαναστάτη ρίχνεται στη θάλασσα να το φάνε τα ψάρια.

Στην Άνδρο, οι ξεσηκωμένοι χωρικοί ίδρυσαν «κομούνα», καλλιεργώντας όλοι μαζί τη γη. Μάλιστα πέρασαν τους πλούσιους από λαϊκά δικαστήρια, επειδή κάλεσαν τον οθωμανικό στόλο να τους σώσει... Επικεφαλής στην Άνδρο ήταν ο αγρότης Δημήτρης Μπαλής, ο οποίος δολοφονήθηκε την επόμενη χρονιά με εντολή του «Αρμοστή των Νήσων» Κ. Μεταξά, θείου του μετέπειτα δικτάτορα.

Στη Νάξο, ηγέτης της επανάστασης ήταν ένας επίσκοπος, ο Ιερόθεος. Μέλος κι αυτός της Φιλικής Εταιρείας, οργάνωσε μεθοδικά καταλήψεις των μεγάλων κτημάτων από τους ακτήμονες. Τα επόμενα

χρόνια βρέθηκε φυλακισμένος στην Πελοπόννησο.

Στη Σάμο υπήρξε ξεκάθαρη νίκη των ακτημόνων πάνω στους προύχοντες, που κράτησε για μια δεκαετία. Εδώ οι πλούσιοι αναγκάστηκαν να καταφύγουν όλοι απέναντι στη μικρασιατική ακτή και οι επαναστάτες, με επικεφαλής τον Λυκούργο Λογοθέτη, έφτιαξαν την πολιτική τους οργάνωση, τους «Καρμανιόλους», που κυβερνούσαν το νησί.

Με ενέργειες της ελληνικής διοίκησης στην Πελοπόννησο, το νησί ήταν αποκομμένο. Αργότερα, στις διπλωματικές διαπραγματεύσεις του Καποδίστρια, η Σάμος δεν περιλήφθηκε στο ελληνικό κράτος και οι Οθωμανοί επανέφεραν την κοινωνική τάξη και τους μεγαλοκτηματίες στις ιδιοκτησίες τους!

Ο πανικός που κατέλαβε τους προεστούς, τους κοτζαμπάσηδες και τους εφοπλιστές, μόλις συνειδητοποίησαν ότι η επανάσταση ξεκινούσε χωρίς αυτούς και κυρίως θα στρεφόταν και εναντίον τους, συμπυκνώνεται με ανατριχιαστική ειλικρίνεια σε μια φράση του Κανέλλου Δεληγιάννη : «Επετάξαμε τις ωραίες μας γούνες και εφορέσαμε την τραγόκαπα του ραγιά».

Παρά την ηγεμονία, ωστόσο, του αστικού ριζοσπαστισμού, το «παλιό» στοιχείο του «κλεφταρματολισμού» εξακολουθούσε να επιβιώνει αναφορικά με τη λαφυραγωγία, την αρπαγή Οθωμανών δούλων κ.λπ.

Το παράδειγμα της Τρίπολης τον Σεπτέμβριο του 1821, ήταν το πιο χαρακτηριστικό. Να πώς περιέγραφε ο Κολοκοτρώνης στα απομνημονεύματά του το γεγονός: «...το ασκέρι οπού ήτον μέσα, το Ελληνικό, έκοβε από Παρασκευή έως Κυριακή, γυναίκες, παιδιά και άντρες 32.000 μια ώρα ολόγυρα της Τριπολιτζάς. Ένας Υδραίος έσφαξε 90. Έλληνες εσκοτώθηκαν 100. Έτζι επήρε τέλος. Δευτέρα έκαμα Τελάλη να παύση ο σφαγμός...Το άλογο μου από τα τείχη έως τα σαράγια δεν επάτησε γη...».

Την ίδια Δευτέρα για να διανείμουν μεταξύ τους τα εναπομείναντα λάφυρα οι οπλαρχηγοί χρειάστηκαν την βοήθεια δραγουμάνων (διερμηνέων)...

Ωστόσο, από το 1821 μέχρι το 1824, που η επανάσταση νικούσε, οι θεσμοί που συγκρότησε και τα συντάγματα που καθιέρωσε, αντανakλούσαν μια ευρεία δημοκρατική συμμαχία. Κάτω από την ηγεσία των εμπόρων και των εφοπλιστών της εποχής και της φιλελεύθερης διανοήσης, η συμμαχία περιλάμβανε τους φτωχούς αγρότες (που αποτελούσαν τη συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού) και τη μικρή εργατική τάξη (κυρίως ναυτικοί). Αυτά τα συντάγματα ήταν τα πιο προοδευτικά της εποχής τους και ήταν μια ανοικτή πρόκληση για το περιβάλλον μιας αντιδραστικής Ευρώπης.

Ήταν όμως επίσης αποτέλεσμα σκληρών εσωτερικών αντιπαραθέσεων και δύο γενικευμένων εμφυλίων πολέμων (υπήρξε και ο «σταφιδοπόλεμος» του 1826, εμφύλιος μεταξύ των Νοταράδων για την διανομή τουρκικών κτημάτων της Κορινθίας...).

Από το 1825, που αποβιβάζονται ο Ιμπραήμ και τα αιγυπτιακά στρατεύματα στην Πελοπόννησο, οι συνεχείς στρατιωτικές ήττες οδηγούν την επανάσταση στην υποχώρηση και την υπόκλιση της στις Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία).

Η ναυμαχία του Ναβαρίνου είναι η στιγμή που οι Μεγάλες Δυνάμεις θα δώσουν τέλος στην αναταραχή στη Μεσόγειο, επιτρέποντας να στηθεί το ελληνικό κράτος. Τα κοινωνικά ζητήματα, που τέθηκαν και δεν λύθηκαν το 1821, θα μπουκ στην άκρη προσωρινά, για να εκραγούν το αμέσως επόμενο διάστημα...

Το «1821» (όπως και κάθε άλλη επανάσταση) ήταν ένας πανεθνικός εμφύλιος πόλεμος.

Αναλογιζόμενος την εμπειρία της Γερμανικής Επανάστασης του 1848, ο Φρίντριχ Ένγκελς έγραψε ότι οι περισσότερες επαναστάσεις ξεκινούν με την συνένωση των ανθρώπων μεταξύ των τάξεων.

Αλλά, συνέχισε, «η μοίρα όλων των επαναστάσεων είναι να μην μπορεί να βαστάξει για πολύ η ένωση αυτή των διαφόρων τάξεων, που ως ένα βαθμό είναι πάντα απαραίτητος όρος για κάθε

επανάσταση.»

Το έθνος αποτελεί μια ιστορικά πρόσφατη, ειδικά καπιταλιστική, μορφή συνοχής των ανταγωνιστικών τάξεων. Πριν την εποχή των εθνικισμών, δηλαδή πριν την Αμερικανική και τη Γαλλική Επανάσταση, οι πληθυσμοί των καπιταλιστικών κοινωνικών σχηματισμών αποτελούσαν υπηκόους, των οποίων η υπαγωγή στην εξουσία διαμεσολαβούνταν από διαφορετικούς πολιτικούς και ιδεολογικούς μηχανισμούς (θρησκεία, όρκοι στον μονάρχη ή στους άρχοντες-πατρικίους, συστήματα «προνομιών» κ.λπ.).

Με αυτή την έννοια, δεν υπάρχει «αδιάρρηκτη συνέχεια» του ελληνικού έθνους. Να γιατί το 1821, δεν είναι η Παλιγγενεσία, η Ανάσταση του Γένους, που προϋπάρχει εδώ και τρείς χιλιάδες χρόνια.

Το 1821, είναι η «στιγμή» της γέννησης του ελληνικού έθνους. Και το κράτος του 1832, που αναγνωρίζεται διεθνώς, είναι **το πρώτο έθνος-κράτος στην Ανατολική Μεσόγειο και την Ανατολική Ευρώπη!!**

Η αστική τάξη, αρχικά οι έμποροι και οι караβοκυραίοι, μαζί με τη διανόηση του Διαφωτισμού αποτέλεσαν την ηγεσία της επανάστασης. Ακολουθούσαν οι αγροτολαϊκές μάζες και εκόντες άκοντες οι προεστοί.

Το δε πρόγραμμα του αγώνα καταγράφηκε στα τρία επαναστατικά συντάγματα του 1822, 1823 και 1827. Ήταν ένα εθνικο-αστικό κίνημα, την εποχή που η αστική τάξη ήταν προοδευτική.

Τα «αστικοδημοκρατικά» καθήκοντα της ελληνικής επανάστασης του 1821, η οικονομική και πολιτική εδραίωση του αστικού τρόπου παραγωγής, ολοκληρώθηκαν έως την «επανάσταση» στο Γουδί το 1909.

Η αστική τάξη, ωστόσο, παγκόσμια είχε περάσει στο στάδιο του μονοπωλιακού ιμπεριαλισμού. Από το τσάκισμα των παλιότερων εξουσιών των «γαλαζοαίματων» και του παπαδαριού πέρασε στην «επαναχρησιμοποίησή» τους.

Από δύναμη δημιουργίας, έγινε δύναμη αναστολής και περιοδικά καταστροφής των παραγωγικών δυνάμεων.

Από δύναμη που απελευθέρωνε τους πολλούς την λάσπη και την αμορφωσιά του χωριού, προπαγανδίζει και μεθοδεύει το ρητό της θάτσερ «δεν υπάρχει κοινωνία, μόνο νοικοκυριά», δηλ. ιδιώτες καταναλωτές και ανταγωνιζόμενες για κερδοφορία επιχειρήσεις. Από δύναμη προόδου στην ιστορία έγινε δύναμη αντίδρασης στην εξέλιξή της.

Όσο για τα αστικά – δημοκρατικά δικαιώματα (ελευθερία λόγου, έστω τυπική «ισονομία», «αντιπρόσωποι του λαού» που παίρνουν τις μεγάλες αποφάσεις, διάκριση εξουσιών κλπ.) απέμεινε μόνο η «ιερότητα» της (μεγάλης και κληρονομούμενης) ιδιοκτησίας.

■ Μια ματιά μόνο στο σύγχρονο κράτος που προέκυψε από το 1821 (και όχι μόνο) αρκεί: νομοσχέδια φτιαγμένα από consortiums εταιρειών, deals (ενεργειακά, εξοπλιστικά κλπ.) για το «καλό του έθνους», «κλειστά επαγγέλματα» – κάστες και παρασιτική οικονομία για κοινωνική υποστήριξη, «δικαιοσύνη», «διανόηση», κλπ. «υπερταξικοί» θεσμοί «τυφλά» υπάκουοι στους σύγχρονους μεγαλοαστούς «αριστοκράτες» και τα τσιράκια τους. Αντί για την ελευθεροτυπία που εγκαινίασε «ο φίλος του λαού» του Μαρά, έχουμε τους μεγαλοεφοπλιστές καναλάρχες της «λίστας Πέτσα», την ομάδα αλήθειας της ΝΔ και τον «πλουραρισμό» του διαδικτύου που «πνίγει» στην πολυπλοκότητά του κάθε διαφορετική φωνή.

Ο Σκληρός το 1919 έγραφε για την επανάσταση του 1821 και το ιστορικό μέλλον της ελληνικής κοινωνίας: « Όλα τα φάρμακα που μας πρότειναν ως τα τώρα διάφοροι «ουτοπισταί» προς θεραπείαν της αστικής σαπίλας, έμειναν χωρίς κανένα αποτέλεσμα, γιατί ήταν αστικά φάρμακα κατά αστικής αρρώστειας. Μόνον «εργατικά, προλεταριακά» φάρμακα θα μπορέσουν να γιατρέψουν την αστική μας αρρώστεια...».

Ο Λένιν με τον Τρότσκι (κυρίως) μας έδωσαν ένα τέτοιο «εργατικό φάρμακο», το διεθνές κόμμα της εργατικής τάξης, που πρέπει, επειγόντως, να ξαναφτιάξουμε.